

VYKONÁVACIE NARIADENIE KOMISIE (EÚ) 2020/593**z 30. apríla 2020,****ktorým sa povoľujú dohody a rozhodnutia týkajúce sa opatrení na stabilizáciu trhu v sektore zemiakov**

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami, a ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007 ⁽¹⁾, a najmä na jeho článok 222,

keďže:

- (1) Sektor zemiakov možno rozdeliť na čerstvé zemiaky, ktoré sa kupujú najmä na domácu spotrebu, a zemiaky na spracovanie, ktoré sa používajú do krmív a spracovaných potravinových výrobkov, ako sú napríklad mrazené zemiaky (vrátane mrazených hranolčekov), sušené zemiaky, polotovary zo zemiakov alebo konzervované zemiaky.
- (2) Objem výroby zemiakov v Únii predstavuje približne 52 miliónov ton, z čoho 19,5 milióna ton sú zemiaky na spracovanie. V rámci Únie sú najväčšími výrobcami zemiakov na spracovanie sú Belgicko, Nemecko, Francúzsko, Taliansko a Holandsko. Objem výroby mrazených hranolčekov sa odhaduje na približne 41 % zemiakov na spracovanie.
- (3) Únia je čistým vývozcom spracovaných zemiakov. Odhaduje sa, že za posledných päť rokov sa z Belgicka, Nemecka, Francúzska, Talianska a Holandska do tretích krajín vyviezli v priemere minimálne 4 milióny ton zemiakov na spracovanie vo forme spracovaných zemiakových výrobkov. Objem vývozu mrazených zemiakov a najmä mrazených hranolčekov, je za bežnej situácie na trhu obzvlášť veľký: 64 % celosvetovo vyvezených mrazených zemiakov pochádza z Únie a hodnota vývozu mrazených hranolčekov z Únie do tretích krajín sa za rok 2019 odhaduje na 1,85 miliardy EUR.
- (4) Vzhľadom na súčasnú pandémiu COVID-19 a rozsiahle obmedzenia pohybu osôb zavedené v členských štátoch zažívajú výrobcovia zemiakov na spracovanie hospodárske výkyvy, ktoré spôsobujú finančné ťažkosti a problémy s peňažnými tokmi.
- (5) Šírenie ochorenia a zavedené opatrenia obmedzujú dostupnosť pracovnej sily, pričom ohrozujú najmä fázy výroby, spracovania a prepravy zemiakov na spracovanie.
- (6) Povinné zatvorenie reštaurácií a iných zariadení spoločného stravovania, napríklad jedální v školách a na pracoviskách, ako aj zrušenie športových a zábavných podujatí, napríklad kultúrnych a „open air“ festivalov a športových turnajov, ku ktorému došlo v Únii a v tretích krajinách, spôsobilo aj ochromenie sektora stravovacích služieb, čo viedlo k významným zmenám v štruktúre dopytu po výrobkoch zo zemiakov. Vzhľadom na to, že spotrebiteľia sa momentálne nestravujú mimo domu a kupujú podstatne menej rýchleho občerstvenia, sa dopyt preorientoval na čerstvé zemiaky na domácu spotrebu. Došlo síce k zvýšeniu spotreby niektorých spracovaných výrobkov zo zemiakov, ako napríklad zemiakových lupienkov a zemiakového pyré v prášku, to však nestačí kompenzovať pokles dopytu v sektore stravovacích služieb.
- (7) Okrem toho nákupcovia v Únii a na svetovom trhu rušia zmluvy a odkladajú uzavretie nových, keďže očakávajú ďalší pokles cien. Navyše na vývoz vplývajú logistické problémy, keďže začiatok pandémie COVID-19 v Číne viedol v tejto krajine aj inde k značnému preťaženiu prístavov. Očakáva sa, že obdobie intenzívnejšieho rušenia plavieb bude pokračovať aspoň do júna 2020, čo povedie k tomu, že bude nedostatok kontajnerov, najmä tých na čerstvé a mrazené potraviny, sadzby sa výrazne zvýšia a zásielky vývozcov sa odložia. Od štvrtého marcového týždňa roku 2020 hlásia únijskí výrobcovia zemiakov na spracovanie pokles transakcií medzi členskými štátmi o 25 až 47 %; pri vývozech do tretích krajín ide o pokles o 30 až 65 %.

(1) Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 671.

- (8) Napriek tomu, že dopyt po čerstvých zemiakoch sa aktuálne zvýšil, došlo k prudkému poklesu dopytu po zemiakoch na spracovanie, čo má bezprostredné a vážne účinky na trh. Drastický prepad dopytu sa týka najmä (no nielen) zemiakov na spracovanie používaných na výrobu mrazených hranolčekov, iných krájaných zemiakov a vákuovo balených výrobkov, ktoré sa za bežných okolností konzumujú v zariadeniach rýchleho občerstvenia a v reštauráciách. Vzhľadom na rôzne vlastnosti čerstvých zemiakov a zemiakov na spracovanie nemožno zemiaky určené na transformáciu predávať na trhu pre čerstvé zemiaky. V dôsledku toho, že neprebiehajú obchodné transakcie, ceny na trhu s futuritami výrazne klesli a z nahlásených údajov vyplýva, že v apríli 2020 boli o 90 % nižšie ako v januári 2020. Vzhľadom na prerušenie obchodných transakcií v niektorých producentných členských štátoch, napríklad v Belgicku a Francúzsku, už nie sú k dispozícii žiadne cenové kotácie pre niektoré druhy zemiakov na spracovanie, čo je prejavom dramatického prepady objemu a hodnoty transakcií. Iné členské štáty, napríklad Nemecko a Holandsko, hlásia 90 % pokles cien zemiakov na spracovanie.
- (9) Okrem toho sa veľké množstvo zemiakov na spracovanie nachádza v skladoch. Odhaduje sa, že ku koncu zberu v roku 2020, t. j. v júli 2020 bude v skladoch minimálne 2 650 000 ton zemiakov na spracovanie (v hodnote 400 miliónov EUR) zo sezóny 2019. Zemiaky na spracovanie zozbierané v októbri/novembri 2019, ktoré sa stále nachádzajú v skladoch, čoskoro prestanú byť z dôvodu zhoršenia kvality vhodné na akékoľvek použitie. Aby sa uvoľnil priestor na zemiaky na spracovanie zo sezóny 2020, budú výrobcovia nútení zničiť časť ostávajúcich uskladnených zásob, ktoré sa nestihnú včas spracovať. Zničenie výrobkov je pre výrobcov spojené s nákladmi na prepravu a na samotné zničenie, takže hrozí, že (ako posledné možné riešenie) sa zemiaky na spracovanie namiesto toho rozsypu na poliach. Tento krok by mal dlhodobé environmentálne a fytozsanitárne dôsledky, pretože tieto zemiaky by vyklíčili nad zemiakmi z nadchádzajúcej úrody a mohli by ich napadnúť choroby, ktoré by spôsobili dlhodobú kontamináciu pôdy a trvalé poškodenie novej výsadby.
- (10) Vzhľadom na uvedené okolnosti je táto situácia klasifikovaná ako vážna nerovnováha na trhu.
- (11) S cieľom pomôcť výrobcovi zemiakov dosiahnuť rovnováhu v tomto období vážnej nerovnováhy na trhu je vhodné na obdobie 6 mesiacov dočasne povoliť dohody a rozhodnutia poľnohospodárov, združení poľnohospodárov alebo združení takýchto združení, uznaných organizácií výrobcov, združení uznaných organizácií výrobcov a uznaných medziodvetvových organizácií. Medzi tieto opatrenia patrí: i) stiahnutie z trhu a bezplatná distribúcia; ii) transformácia a spracovanie; iii) skladovanie; iv) spoločná propagácia a v) dočasné plánovanie výroby.
- (12) Predmetom takýchto dohôd a rozhodnutí týkajúcich sa zemiakov na spracovanie by mohlo byť: i) stiahnutie zemiakov z trhu na riadne zničenie výrobkov alebo na bezplatnú distribúciu do potravinových bánk alebo verejných inštitúcií; ii) spracovávanie zemiakov na iné účely, napríklad na krmivo alebo metanizáciu; iii) vytváranie a vyhľadávanie skladovacích kapacít a príprava zemiakov na dlhšie skladovanie; iv) propagácia potreby spracovaných zemiakových výrobkov a v) opatrenia na plánovanie zníženia objemu budúcej výsadby a úprava existujúcich zmlúv týkajúcich sa zemiakov zo sezóny roku 2020.
- (13) Všetky dohody, resp. rozhodnutia týkajúce sa zemiakov na spracovanie by sa mali dočasne povoliť na obdobie 6 mesiacov. V tomto období sa má naložiť s existujúcimi zásobami zemiakov zo sezóny 2019 a má sa uskutočniť zber zemiakov zo sezóny 2020, a tak by opatrenia v tomto období mali priniesť najviac úžitku.
- (14) Podľa článku 222 ods. 1 prvého pododseku nariadenia (EÚ) č. 1308/2013 možno povolenie udeliť pod podmienkou, že takéto dohody a rozhodnutia nenarušia riadne fungovanie vnútorného trhu a ich cieľom je výlučne stabilizovať sektor. Tieto špecifické podmienky slúžia na to, aby nedochádzalo k uzatváraniu dohôd a rozhodnutí, ktoré by priamo či nepriamo viedli k rozdeľovaniu trhov, diskriminácii na základe štátnej príslušnosti alebo stanoveniu cien. Ak dôjde k tomu, že dohody a rozhodnutia nebudú spĺňať tieto podmienky, alebo ich prestanú spĺňať, uplatňuje sa na ne článok 101 ods. 1 zmluvy.
- (15) Vzhľadom na to, že vážna nerovnováha na trhu sa týka celej Únie, povolenie udelené týmto nariadením by sa malo vzťahovať na celé územie Únie.

- (16) Aby členské štáty mohli posúdiť, či dohody a rozhodnutia týkajúce sa zemiakov na spracovanie nenarúšajú fungovanie vnútorného trhu a či je ich cieľom výlučne stabilizovať sektor zemiakov, mali by sa príslušným orgánom členského štátu – vrátane orgánov na ochranu hospodárskej súťaže – s najvyšším podielom odhadovaného objemu výroby zemiakov, ktorý je predmetom daných dohôd alebo rozhodnutí, poskytovať informácie o uzavretých dohodách a prijatých rozhodnutiach a o objeme výroby a časovom období, na ktoré sa vzťahujú.
- (17) Vzhľadom na vážnu nerovnováhu na trhu a nutnosť urýchlene naložiť s ostávajúcimi zásobami zemiakov, ako aj na nadchádzajúci obvyklý čas zberu, skladovania a transformácie zemiakov, by toto nariadenie malo nadobudnúť účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení.
- (18) Opatrenia stanovené v tomto nariadení sú v súlade so stanoviskom Výboru pre spoločnú organizáciu poľnohospodárskych trhov,

PRIJALA TOTO NARIADENIE:

Článok 1

Bez toho, aby bol dotknutý článok 152 ods. 1 písm. a), článok 209 ods. 1 a článok 210 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1308/2013 sa poľnohospodárom, združeniam poľnohospodárov, združeniam takýchto združení, uznaným organizáciám výrobcov, združeniam uznaných organizácií výrobcov a uznaným medziodvetvovým organizáciám povoľuje na obdobie šiestich mesiacov, ktoré začína plynúť odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia, uzatvárať dohody a prijímať spoločné rozhodnutia týkajúce sa zemiakov na spracovanie, ktorých predmetom je stiahnutie z trhu a bezplatná distribúcia, transformácia a spracovanie, skladovanie a spoločné opatrenia na propagáciu dočasného plánovania výroby.

Článok 2

Členské štáty prijímú potrebné opatrenia, ktorými zabezpečia, že dohody a rozhodnutia uvedené v článku 1 nenarušia riadne fungovanie vnútorného trhu a ich cieľom bude výlučne stabilizovať sektor zemiakov.

Článok 3

Geografický rozsah pôsobnosti tohto povolenia je územie Únie.

Článok 4

1. Po uzavretí dohôd, resp. prijatí rozhodnutí uvedených v článku 1 príslušní poľnohospodári, združenia poľnohospodárov, združenia takýchto združení, uznané organizácie výrobcov, združenia uznaných organizácií výrobcov a uznané medziodvetvové organizácie oznámia dané dohody alebo rozhodnutia príslušným orgánom členského štátu s najvyšším podielom odhadovaného objemu výroby zemiakov, ktorý je predmetom daných dohôd alebo rozhodnutí, a uvedú pri tom:

- a) odhadovaný objem predmetnej výroby;
- b) očakávané obdobie realizácie.

2. Najneskôr 25 dní po uplynutí šesťmesačného obdobia uvedeného v článku 1 príslušní poľnohospodári, združenia poľnohospodárov, združenia takýchto združení, uznané organizácie výrobcov, združenia uznaných organizácií výrobcov a uznané medziodvetvové organizácie oznámia príslušným orgánom uvedeným v odseku 1 tohto článku reálny objem výroby zemiakov, ktorý bol predmetom dohôd alebo rozhodnutí.

3. V súlade s vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) 2017/1185 ⁽²⁾ sú členské štáty povinné oznámiť Komisii tieto informácie:
- najneskôr 5 dní po uplynutí každého jednemesačného obdobia: dohody a rozhodnutia, ktoré im boli počas daného obdobia oznámené podľa odseku 1;
 - najneskôr 30 dní po uplynutí šesťmesačného obdobia uvedeného v článku 1: prehľad dohôd a rozhodnutí realizovaných počas daného obdobia.

Článok 5

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Toto nariadenie je záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch.

V Bruseli 30. apríla 2020

Za Komisiu
Predsedníčka
Ursula VON DER LEYEN

⁽²⁾ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2017/1185 z 20. apríla 2017, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1307/2013 a (EÚ) č. 1308/2013, pokiaľ ide o poskytovanie informácií a predkladanie dokumentov Komisii, a ktorým sa menia a zrušujú viaceré nariadenia Komisie (Ú. v. EÚ L 171, 4.7.2017, s. 113).